

Ибраев А.Д.

**КЫРГЫЗСТАНДЫН АЙРЫМ ЖОГОРКУ ОКУУ ЖАЙЛАРЫНДАГЫ
СТУДЕНТТЕРДИН ӨЗ АЛДЫНЧА ИШТЕРИНИН ЖҮРҮШҮНДӨ ЖАҢЫ
МААЛЫМАТТЫК ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ КОЛДОНУУНУН АБАЛЫ**

Ибраев Д.А.

**ПРИМЕНЕНИЕ ВЫСОКИХ ИНФОРМАЦИОННЫХ
ТЕХНОЛОГИЙ В ХОДЕ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТАМИ
НЕКОТОРЫХ ВУЗОВ КЫРГЫЗСТАНА**

A.D. Ibraev

**STATUS OF HIGH INFORMATION TECHNOLOGIES USE IN THE COURSE OF
UNSUPERVISED WORK OF STUDENTS STUDIED IN CERTAIN HIGHER
EDUCATION INSTITUTIONS OF KYRGYZSTAN**

УДК: 37:378.14:681.14

Студенттердин өз алдынча иштеринин жүрүшү жана аларды аткарууга карата түзүлгөн шарттарды иликтөө, аларды уюштурууда жаңы маалыматтык технологияларды колдонуунун абалы боюнча жогорку окуу жайларында байкоолорду жана окутуучулар менен студенттерден анкеталык сурамжылоолорду, пикир алмашууларды жүргүздүк.

Мындай анкеталык сурамжылоо Ж.Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин «Прикладдык информатика», «Маалыматтык технологиялар», К.И.Скрябин атындагы Кыргыз улуттук агрардык университетинин «Прикладдык информатика», «Маалымат системалары жана технологиялар», Кыргыз мамлекеттик курулуш транспорт жана архитектура университетинин «Лингвистика жана жаңы маалыматтык технологиялар», «Прикладдык информатика», «Жол кыймылын уюштуруу», И.Арабаев атындагы педагогикалык университетинин «Информатика», жана Кыргыз Тоо-Кен институтунун «Информатика» кафедраларынын айрым окутуучулары менен студенттеринен алынган.

Ошол анкеталык сурамжылоолорду анализдөөдө, өз алдынча ишке бөлүнгөн сааттардын жүрүшү канааттандыраарлык деңгээлде аткарылбагандыгы аныкталган. Иштелип чыккан жумушчу программаларында, программанын максаты жана милдеттери өтө жогорку деңгээлде жазылып белгиленгени менен окутуучулар тарабынан өз алдынча иштер үчүн көп маани берилбегендиги байкалды. Көпчүлүк окутуучулар өз алдынча ишке бөлүнгөн сааттардын аткарылышына акча төлөнбөгөндүгүн себеп кылышса, кээ бир окутуучулар ага такыр эле көңүл бурушкан эмес. Көпчүлүк учурда өз алдынча ишке берилген тапшырмалардын максаттары жана аткарууга болгон багыттары так белгиленбегендиги байкалып турат. Окутуучулардын 82%ти бир дагы өз алдынча ишке болгон конкреттүү пландарды иштеп чыккан эмес. Андан сырткары анкета жүргүзүү, жогорку окуу жайларындагы окутуучулардын билим берүү процессинде же өзүнүн таанып билүү ишмердүүлүгүндө өз

алдынча иштердин көбүрөөк колдоно турган түрлөрдү ачуу жана жаңы маалыматтык технологияларды студенттердин өз алдынча иштеринде пайдалануу деңгээлдерин, алардын көбүрөөк пайдалануучу маалымат булактарын аныктоо максатында жүргүзүлүп, алардын натыйжалары 1-2-таблицаларында келтирилген.

Студенттердин өз алдынча иштеринде жаңы маалыматтык технологияларды пайдалануу, уюштуруу боюнча жүргүзүлгөн анкетанын жыйынтыктарын анализдөөдө, окутуучулардын ар түрдүү көз караштарын байкадык. Ошол алынган жыйынтыктардын ичинен, студенттердин өз алдынча иштеринин ийгиликтүү уюштурулушуна тескери таасирин тийгизип жатышына көбүнчө техникалык каражаттардын жетишсиздиги себеп экендигин көбүрөөк белгилешкен.

1-таблица

Өз алдынча иштердин көбүрөөк колдонулган түрлөрү

Жооптордун варианттары	Окутуучулар	Студенттер
	«Төмөндө келтирилген өз алдынча иштердин түрлөрүнөн кайсынысын баарынан көп колдоносуз?»	«Төмөндө келтирилген өз алдынча иштердин түрлөрүнөн кайсынысы менен ар дайым иш алып барасыз?»
Китептер менен иштөө	18,9%	22,56%
Көңүгүүлөрдү аткаруу	21,9%	33,6%
Тесттерди аркаруу	28,8%	24,6%
Эссе жазуу	9,8%	3,76%
Долбоорлордук тапшырмаларды даярдоо	10,8%	7,9%
Изилдөөлөрдү жүргүзүү	7,3%	2,7%
Окуу-билим берүү максатында түзүлгөн Веб сайттарын	0%	0%

пайдалануу.		
Веб-квесттер	0%	0%
Мультимедиялык каражаттарды пайдалануу.	0%	22,56%
-(Сиздин вариант)	2,5%-(суроолорго жооп берүү, резюмелештирүү, рецензиялоо, интернетте иштөө).	4,76%-(лекцианы окуу, маалыматтарды издөө, интернетте иштөө).

2-таблица

Студенттер өз алдынча иштерди аткарууда дайыма кайрылуучу жана көбүрөөк пайдаланылуучу маалымат булактар

Жооптордун варианттары	2006-2007жж.	2007-2008жж.	2008-2009жж.
Басылма – окуу адабияттар	27,8%	37,5%	40,9%
Интернет	26%	27,3%	28,37%
Башка массалык маалымат каражаттары	12,4%	5,7%	3,73%
Электрондук билим берүү программалары	5,9%	7,9%	9,4%
Окутуучу.	18,3%	15,9%	13,4%

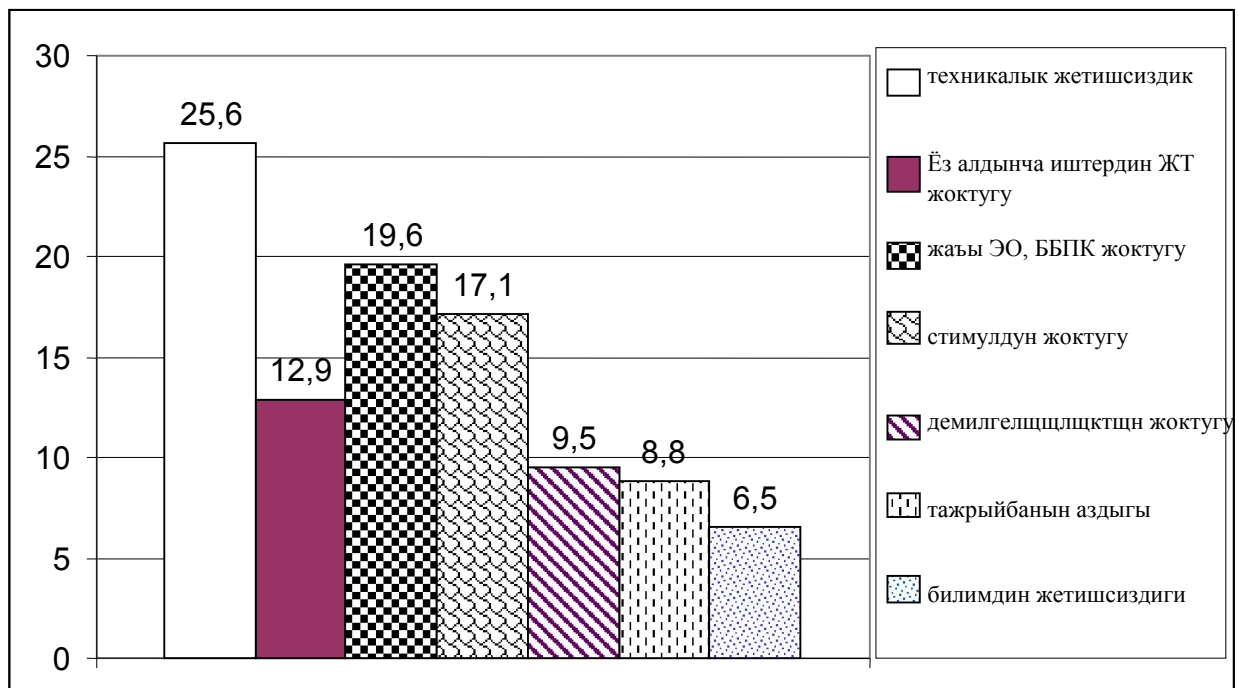
Башка ишенимдүү таяныч булак (досу, жумушта бирге иштеген адам, адистерге кайрылуу).	7,1%	4,5%	2,8%
Сиздин жооп («лекциялар», «практика»).	2,5%	1,2%	1,4%

Анкетада коюлган «Деги эле студенттердин өз алдынча иштерин ийгиликтүү уюштурууга жолтоо болуп жаткан маселелер?» деген суроодон алынган маалыматтар боюнча бөлүштүрүүлөр төмөндөгүчө келтирилген (1-Диаграмма):

- техникалык каражаттардын жетишсиздиги – 25,6%;
- өз алдынча иштердин жаңы түрлөрү боюнча маалыматтардын жоктугу – 12,9%;
- жаңы электрондук окутуучу, билим берүүчү программалык каражаттардын жоктугу – 19,6%;
- стимулдун, түркү берүүнүн жоктугу – 17,1%;
- демилгелүүлүктүн жоктугу – 9,5%;
- тажрыйбанын аздыгы – 8,8%;
- билимдин жетишсиздиги – 6,5%.

1-диаграмма.

Студенттердин өз алдынча иштерин ийгиликтүү уюштурууга жолтоо болуп жаткан маселелер боюнча көрсөткүч

Өз алдынча иш процессинде окутуучулар менен студенттердин бирдиктүү карым катнашта аракеттенүү (бирдиктүү чыгармачылыкта иштөө, бирдиктүү башкаруу) түшүнүгү боюнча пикир алышууда, окутуучулардын 81,3% тинин, ал эми студенттердин 70,26% тинин билими жетиштүү, бирок мындай бири – бири менен бирдиктүү карым

катнашта өз алдынча иштерди чечкиндүү түрдө алып барууга 40% окутуучулар жана 43,16% студенттер гана даяр экендигин билинген.

Өз алдынча иштөөгө студенттердин даярдык деңгээли, жөндөмдүүлүктөрү жана өз алдынча иштерди аткаруу жүрүшүндө окутуучунун жардамынын зарылдыгы боюнча пикир алышууда

окутуучулардын 38,9% ти студенттер өз алдынча иштөөгө даяр жана жөндөмдүү, бирок ар дайым окутуучунун жетекчилигинин астында деп санашат; 55,6% кээде окутуучунун жардамында, кээ бир учурда окутуучунун жардамысыз; 5,5% студенттер толук өздөрү өз алдынча ишти аткара алышат.

Ал эми окутуучулар тарабынан өз алдынча иштерди аткарууга болгон жардамдын зарылдыгы боюнча студенттердин жооптору төмөндөгүдөй вариантта чагылдырылды: дайыма керек – 25,53%; окутуучунун жардамы өз алдынча ишти пландаштырууда жана жасалгалоодо гана керек – 43,13%; дайыма өзүм, өз алдынча аткара алам – 5,56% жана студенттердин 24,76% ти жеке өздөрүнүн жооп варианттарын беришкен.

Ушул алынган маалыматтар өз алдынча иштөө процессинде студенттер менен окутуучулар бири-бири менен карымкатнашта болууга даяр экендигин айгинелейт. Өз алдынча иштерди аткарууда тигил же бул деңгээлде болсо дагы мугалимдин жардамы зарыл экендигин аныктайт. Ар бир окутуучунун өзүнүн окутуп жаткан предмети боюнча студенттердин өз алдынча иштерине карата түзүлгөн максаттуу жумушчу программасынын болуусу зарыл. Өз алдынча иштердин жумушчу программасын пландаштырууда окутуучу, аны аткарууга карата түзүлгөн шарттарга жана коюлган максатына көңүл буруусу абзел.

Маалыматтык технологияларды колдонуу автоматташтырууга мүмкүнчүлүк түзүп, окутуучулардын методикалык иш аракеттерин жеңилдетүүгө жардам берет. Ушундан улам ар түрдүү «электрондук окутуу каражаттарын» жана методикалык колдонмолорду компьютердин жардамы менен түзүү бир топ маанилүү касиеттерге

ээ болот. Биринчиден, бул процесстин өзүн автоматташтыруу жана маалыматтарды ар түрдүү керектүү формаларда сактоо. Экинчиден, бул чектелбеген көлөмдөгү маалыматтар менен иштөө. Окуу процессинде жаңы маалыматтык технологияларды пайдалануу, жаңы генерациядагы, студенттердин муктаждыктарына жооп бергидей окуу методикалык колдонмолорду иштеп чыгууга мүмкүнчүлүк түзөт. Иштелип чыккан окуу методикалык куралдар, окуу процессинин жана азыркы жаңы илимий изилдөөлөрдүн бирдигин камсыз кылат.

Билим берүүнүн предметке багытталган (традициялуу) парадигмасынан инсанга багытталган (инновациялык) парадигмага өтүшү билим берүү процессинин бардык компоненттеринин өзгөрүүсүн, аны менен катар окуу каражаттарынын өзгөрүшүн дагы талап кылат. Бул жагдай өз кезегинде жаңы программаларды жана окуу китептерин психологдук-педагогдук көз караштан негиздөөнү, иштеп чыгууну актуалдаштырат. Инсанга багытталган билим берүү балдардын жекече жөндөмдөрүн жана мүмкүнчүлүктөрүн болушунча толук ачууга шарт түзө турган атайын өнүктүрүүчү (баарынан мурда предметтик) чөйрөнү түзүүнү талап кылат.

Адабияттар:

1. Бекбоев И.Б. Инсанга багыттап окутуу технологиясынын теориялык жана практикалык маселелери. Бишкек.:Педагогика, 2003 – 238
2. Машбиц Е.И. Психолого-педагогические проблемы компьютеризации обучения: (Педагогическая наука – реформе школы). – Москва:Педагогика, 1988. – С. 27.

Рецензент: к.пед.н. Исабеков А.